SPRAWOZDANIE

Z CZYNNOŚCI

TOWARZYSTWA „KÓŁEK ROLNICZYCH"

ZA 1886 ROK

przedłożone przez Zarząd główny na IV Walném Zgromadzeniu Towarzystwa w Krakowie, dnia 5 Września 1887.

LWÓW
NAKŁADEM TOWARZYSTWA »KÓŁEK ROLNICZYCH«
Z DRUKARNI E. WINIARZA
1887.

Na mocy reformy, w myśl zmienionego statutu w r. 1886, dokonanej w organizacyi naszego Towarzystwa, w skład Zarządu głównego weszli:

a) Delegaci władz i instytucyj krajowych: pp. Dr. Stanisław Bieliński, adwokat krajowy, delegat krakowskiego Towarzystwa wzajemnych ubezpieczeń; Jan Brajer, właściciel dóbr ziemskich, delegat Wydziału krajowego; Dr. Herman Czecz de Lindenwald, właściciel dóbr ziemskich, delegat c. k. Towarzystwa rolniczego w Krakowie; Dr. Piotr Gross, poseł na Sejm krajowy, pełnomocnik i delegat krakowskiego Towarzystwa wzajemnych ubezpieczeń; ks. kanonik Leon Hoterowski, delegat gr. kat. konsystorza metr. we Lwowie; ks. Michał Kamiński, kanonik i proboszcz w Rudkach, delegat konsystorza biskupiego łacińskiego w Przemyślu, ks. Jakób Jordan Rozwadowski, delegat konsystorza biskupiego łacińskiego w Tarnowie (w miejsce ks. Dr. Adama Kopycińskiego, który złożył godność delegata); ks. Mazurak Andrzej, kanonik i delegat konsystorza metrop. łać. we Lwowie; ks. Walenty Pawlikowski, proboszcz w Jaworznie, delegat jeneral. konsystorza łacińskiego w Krakowie; Władysław książe Sapieha, poseł na Sejm krajowy, delegat c. k. galicyjskiego Towarzystwa gospodarskiego we Lwowie; Dr. Tadeusz Skałkowski, poseł na Sejm krajowy, delegat c. k. galicyjskiego Towarzystwa gospodarskiego we Lwowie; ks. Jan Szymonowicz, kanonik orm. konsystorza arcybisk. we Lwowie; ks. Seweryn Toroński, wicerektor gr. kat. Seminaryum, delegat gr. kat. konsystorza bisk. w Przemyślu; ks. Leon Turkiewicz, kanonik, delegat gr. kat. konsystorza bisk. w Stanisławowie; Dr. Józef Wereszczyński, członek i delegat Wydziału krajowego; Antoni Wrotnowski, poseł na Sejm krajowy, naczelny dyrektor Banku krajowego, delegat c. k. Towarzystwa rolniczego w Krakowie.

b) Wybrani na Walnem Zgromadzeniu członkowie: pp. Bolesław Augustynowicz, poseł na Sejm krajowy, właściciel dóbr ziemskich; Artur Zaremba Cielecki, właściciel dóbr ziemskich; Dr. Teofil Ciesielski, profesor uniwersytetu; Dr. Bronisław Dulęba;

Waleryan Dzieślewski, inżynier kolei Karola Ludwika (reprezentant Towarzystwa politechnicznego); ks. Bazyli Faciewicz, kanonik gr. kat. kapituły w Stanisławowie; Władysław hr. Koziebrodzki, poseł na Sejm krajowy, właściciel dóbr ziemskich; Edmund Łoziński, właściciel dóbr ziemskich; Tymoteusz Mandybur, c. k. radca szkolny; Stanisław Olszewski, c. k. radca szkolny; Dr. Kajetan Orlecki, emerytowany c. k. radca dworu; Artur hr. Potocki, poseł na Sejm krajowy i właściciel dóbr ziemskich; Dr. Gustaw Roszkowski, profesor uniwersytetu we Lwowie; Dr. Tadeusz Rutowski; Albert Wilczyński, redaktor Niedzieli; ks. Dr. Feliks Zabłocki, prałat i kanonik łać. kapituły metrop. lwowskiej; Dr. Fryderyk Zoll, profesor uniwersytetu Jagiellońskiego, poseł na Sejm krajowy.

Krajowa Rada szkolna zaś, zaproszona do wyznaczenia ze swego ramienia delegatów do Zarządu głównego, w pismie z dnia 4 kwietnia 1886 l. 2837 odpowiedziała, że jako władza rządowa nie czuje się powołaną w zakresie swego urzędowania do takiego udziału w Zarządzie głównym Towarzystwa, zawsze jednak gotową jest popierać szlachetne zamiary Towarzystwa.

Zarząd główny w powyższym składzie ukonstytuował się, wybierając prezesem p. Bolesława Augustynowicza, wiceprezesem p. Dr. Kajetana Orleckiego, sekretarzem p. Dr. Bronisława Dulębę, skarbnikiem p. Antoniego Wrotnowskiego, a członkami Wydziału wykonawczego pp. Dr. Teofila Ciesielskiego, ks. Leona Hoterowskiego, Stanisława Olszewskiego, Dr. Tadeusza Rutowskiego, Alberta Wilczyńskiego, ks. Dr. Feliksa Zabłockiego, zastępcą członka Wydziału p. Waleryana Dzieślewskiego (w miejsce ks. Bazylego Faciewicza po przeniesieniu się jego do Stanisławowa). P. radca Mandybur, zaproszony przez Wydział, brał również udział w obradach tegoż Wydziału.

W myśl § 23. lit. *b)* statutu, przyjęto rozdział czynności Zarządu głównego na sekcye, a mianowicie: 1. rolniczo-gospodarcza, 2. sadowniczo-pszczelnicza, 3. handlowo-przemysłowa, 4. oświaty, 5. finansowa i kredytowa, 6. asekuracyjna, 7. informacyjna, 8. organizacyjna.

Zarząd główny, polegając na tém z jednéj strony, iż praca nad podniesieniem dobrobytu, moralności i oświaty ludu, znalazła w poprzedniej działalności Towarzystwa uznanie i poparcie ze strony władz krajowych, ogółu duchowieństwa i najpoważniejszych

instytucyj kraju, jak niemniéj u dziennikarstwa krajowego i pojedynczych obywateli kraju, z drugiéj zaś strony, iż włościanie z coraz większém zaufaniem przystępują licznie do „Kółek rolniczych" rozsianych po całym kraju, z wiarą i otuchą przystąpił do dalszéj pracy w przekonaniu, że Towarzystwo „Kółek rolniczych" dozna dalszego szczerego współdziałania i pomocy wszystkich stanów społeczeństwa.

W tym duchu wydaną została odezwa podpisana przez wszystkich Członków Zarządu głównego, tudzież Zarząd główny udał się z prośbą o poparcie usiłowań naszego Towarzystwa do Rad powiatowych, do Towarzystw rolniczych i gospodarskich i do krakowskiego Towarzystwa wzajemnych ubezpieczeń.

Stósownie do obowiązującego obecnie statutu, wydał Zarząd główny nową instrukcyę dla „Kółek rolniczych", tudzież regulamin dla Zarządu głównego, Wydziału wykonawczego i sekcyi tegoż.

W wykonaniu uchwały Walnego Zgromadzenia z dnia 16 lutego 1886, Zarząd główny przystąpił do organizacyi Zarządów powiatowych, w myśl postanowień statutu zapraszając do udziału w tychże Zarządach delegatów „Kółek rolniczych", Rad powiatowych, oddziałów Towarzystw gospodarskich, a względnie okręgowych Towarzystw rolniczych i delegatów Zarządu głównego. W ten sposób powstało w r. 1886 sześć Zarządów powiatowych. Zarządy te zorganizowane ukonstytuowały się, jakoto:

1. Zarząd powiatowy *Tarnobrzeski*, wybierając prezesem p. Henryka Dolańskiego, właściciela dóbr ziemskich; wiceprezesem p. Zbigniewa Horodyńskiego, właściciela dóbr ziemskich; sekretarzem p. Leopolda Bråglewicza, sekretarza Rady powiatowej.

2. Zarząd powiatowy *Rzeszowski*. wybierając prezesem p. Stanisława Jędrzejowicza, prezesa Towarzystwa rolniczego w Rzeszowie; wiceprezesem ks. Jana Brodę, proboszcza; sekretarzem ks. Leona Sroczyńskiego, proboszcza.

3. Zarząd powiatowy *Brzeski*, wybierając prezesem ks. Franciszka Lacroix, proboszcza; wiceprezesem p. Jerzego Kraskowskiego, rachmistrza dóbr Radłowa; sekretarzem p. Wacława Jarosza.

4. Zarząd powiatowy *Nowo-Sądecki*, wybierając prezesem ks. Antoniego Pasiuta, proboszcza; wiceprezesem p. Józefa Romera, właściciela dóbr ziemskich; sekretarzem p. Karola Merkla, sekretarza Rady powiatowéj.

5. Zarząd powiatowy *Bocheński*, wybierając prezesem ks. kanonika Wincentego Wąsikiewicza; wiceprezesem p. Teodora Bernadzikiewicza, dyrektora szkoły ludowéj; sekretarzem p. Jana Różańskiego, nauczyciela.

6. Zarząd powiatowy *Czortkowski*, wybierając prezesem p. Piotra Platnera, właściciela dóbr ziemskich; wiceprezesem p. Włodzimirza Grodzkiego, nauczyciela szkoły rolniczéj w Jagielnicy; sekretarzem p. Maryana Antonowicza, nauczyciela.

Ukonstytuowane Zarządy powiatowe, w których skład wchodzą i włościanie, a w pierwszym rzędzie Zarząd powiatowy Tarnobrzeski, z uznania godną gorliwością przystąpiły do spełnienia swego zadania.

Zarząd powiatowy *Tarnobrzeski* między innemi doniosłemi zarządzeniami powziął uchwałę założenia hurtownego składu soli w Grębowie i założenia hurtownego składu towarów dla sklepików kółkowych w powiecie. Uchwały te w krótkim czasie urzeczywistnił, a to tak, że pod tym względem może posłużyć za wzór rozumnéj i skutecznéj działalności.

Zarząd powiatowy *Czortkowski* celem łatwiejszego oddziaływania w Kółkach, przydzielił pojedynczym swym członkom nadzór nad poszczególnemi Kółkami. Żwrócił szczególniejszą uwagą na Kółko Jagielnickie, dążąc do tego, aby ono stało się wzorem dla innych „Kółek rolniczych“ w powiecie, przyczynił się do założenia sklepiku dla użytku członków Kółka i zajął się utworzeniem kasy kółkowéj.

Pan wiceprezes Zarządu powiatowego miewał wykłady rolnicze w „Kółkach rolniczych“ w Sosolówce, Jagielnicy, Tłustém i Puźnikach.

Również zadowalniające są relacye z działalności innych Zarządów powiatowych, starających się o rozwój „Kółek rolniczych“ w swoim okręgu.

Zarząd główny zamianował w r. 1886 następujących delegatów powiatowych: ks. Dr. Alojzego Góralika na powiat Tarnowski (w miejsce ks. Dr. Kopycińskiego), p. Antoniego Kwiecińskiego na powiat Nowo-Sądecki, ks. proboszcza Franciszka Matwijkiewicza na powiat Samborski, ks. kanonika Oprzędka na powiat Krakowski, pp. Stanisława Ostaszewskiego, właściciela dóbr ziemskich i Hieronima Romera, właściciela dóbr ziemskich, na powiat Sanocki.

W zeszłoroczném sprawozdaniu wykazaliśmy szczegółowo zawiązanych i zorganizowanych „Kółek rolniczych“ 326 z liczbą członków 11.151.

Do tych Kółek doliczyć należy poprzednio nie wykazane „Kółka rolnicze“: *Wierzchosławice* w powiecie Tarnowskim z liczbą członków 49 i *Podhorki* w powiecie Kałuskim z liczbą członków 11. Nadto przybyły w ciągu r. 1886 nowo założone i zorganizowane „Kółka rolnicze“, a mianowicie:

Liczba porządkowa	Powiat	Siedziba »Kółka rolniczego«	Czas założenia	Ilość Członków
329	Brzeski	Zakliczyn n. Dun.	19/12	22
330	Brzozowski	Jasionów	12/4	30
331	Buczacki	Petlikowce stare	20/12	74
332	Cieszanowski	Horyniec	31/5	18
333	Dąbrowski	Maniów	12/5	17
334	Dobromilski	Dobromil	10/11	55
335	Kolbuszowski	Sokołów	12/12	45
336	Krakowski	Bieńczyce	3/12	16
337	„	Raciborowice	20/11	30
338	„	Wola justowska	20/11	20
339	Krośnieński	Jasionka	23/12	32
340	Łańcucki	Kańczuga	11/8	18
341	„	Pantalowice	30/12	32
342	„	Stare miasto	3/3	13
343	Nowo-Sądecki	Marcinkowice	27/2	9
344	Nowo-Tarski	Długopole	2/12	20
345	„	Nowy Targ	7/11	—*)
346	„	Szaflary	28/11	29
347	Przemyski	Niżankowice	23/6	78
348	Ropczycki	Czarna	16/5	16
349	Śniatyński	Śniatyn	30/11	84
350	Sokalski	Tartaków	7/3	61
351	Tarnobrzeski	Radomyśl	10/4	76
352	Wadowicki	Tłuczań	10/9	43
353	„	Witanowice	7/11	36
354	„	Żygodowice	18/4	34
355	Wielicki	Świątniki górne	4/10	66
356	Żywiecki	Łachowice	17/4	23
357	„	Rychwałd	8/11	12

*) Zarząd Kółka nie podał dotychczas ilości członków.

Przybyło zatém w roku 1886, 29 „Kółek rolniczych“, a w nich 1009 członków. Łączna liczba „Kółek rolniczych“ do końca grudnia 1886 wyniosła 357, a w nich członków 12.220. Zawiązane Kółka powstały w powiatach 68. Z 357 Kółek przypada na gminy wiejskie 287, a na gminy miejskie 70. Niektóre z założonych Kółek mają prócz członków w siedzibie Kółek zamieszkałych i członków z sąsiednich gmin tak, że 357 Kółek reprezentuje gmin 543. W zeszłoroczném sprawozdaniu wykazaliśmy szczegółowo stan liczebny czytelni w 326 „Kółkach rolniczych“ i wykazaliśmy, że w czytelniach tych Kółek znajdowało się czasopism w liczbie 678, a innych książek w ilości 13.772, w których mieszczą się ofiarowane przez Zarząd główny w ilości 7.013. Doliczywszy do tego opuszczone w przeszłoroczném sprawozdaniu czytelnie w Wierzchosławicach i Podhorkach, jakotéż czytelnie w nowo powstałych „Kółkach rolniczych“, okazuje się następujący stan liczebny z końcem grudnia 1886 w czytelniach 357 „Kółek rolniczych“: w czasopismach łącznie 753, a w innych książkach 15.522, w których znajdują się przez Zarząd główny ofiarowane w liczbie 7.513.

Z wdzięczném uznaniem przytém podnosimy, że Towarzystwo Oświaty Ludowéj w Krakowie, na mocy porozumienia się z Zarządem głównym, przychodziło i przychodzi z pomocą „Kółkom rolniczym“, dostarczając książek i czasopism w okręgu działalności tegoż Towarzystwa zawiązanych, jak niemniéj ułatwiło w r. 1886 zawiązanie nowych Kółek w powiatach krakowskim, wadowickim i wielickim.

Również nadmienić nam wypada, że w r. 1886 Zarząd główny otrzymał znaczniejsze dary w książkach od pp. Edwarda Pawłowicza, Antoniego Popiela, Bronisława Zamorskiego, i że Zarządy „Macierzy Polskiéj“ i „Wydawnictwa ludowego“ we Lwowie udzielały tak jak w latach poprzednich Zarządowi głównemu 40 i 50% opustu przy zakupnie książek dla „Kółek rolniczych“.

JE. ks. biskup Dunajewski dnia 16 sierpnia r. 1886 l. 2442, wydał nową kurendę do przewielebnego Duchowieństwa Dyecezyi krakowskiéj, z któréj wyjmujemy następujące słowa i dosłownie przytaczamy:

„Konsystorz Jlny, widząc jak wiele „Kółka rolnicze“ pomagać mogą Wielebnemu Duchowieństwu w pracy nad umoralnieniem ludu, nad odciągnięciem go od złych nałogów,

a pokochaniem pracy, oszczędności, trzeźwości i bogobojności, usilnie zachęca, aby Wielebni Współbracia skwapliwie dla dobra ludu siły swe i dobrą wolę poświęcając, przez zakładanie „Kółek rolniczych“ i wpływ na ich kierownictwo podwoili jego poziom materyalnie i moralnie, tak, jak dotychczas wielka część naszych kapłanów dzielnie się około tego krząta“.

Zarząd główny, dowiedziawszy się, że niektóre Kółka nie mogą znaleść stósownych tematów do narad na zebraniach, udzielił w téj mierze w okólniku z dnia 6 listopada l. 1601 Zarządom wszystkich Kółek szczegółowego pouczenia, zwracając w pierwszym rzędzie szczególniejszą uwagę na pojedyncze kwestye, tyczące się uprawy roli i utrzymywania nawozu, orki, produkcyi zboża, prodykcyi paszy, daléj na kwestye tyczące się sadownictwa, ogrodnictwa i pszczelnictwa, jak również dotyczące budowli wiejskich, zabezpieczenia się od ognia, prowadzenia sklepików, tudzież innych spraw, mogących stanowić przedmiot dyskusyi na zebraniach „Kółek rolniczych“.

Przesłaliśmy w wydanym okólniku do Zarządów „Kółek rolniczych“ wzór na podanie rekursu do Dyrekcyi Skarbu, przeciw wezwaniu do Kółek o złożenie fasyi z udziałów i zysków, uzasadniając w myśl obowiązujących ustaw, że władze skarbowe mylnie oceniają cele i organizacye „Kółek rolniczych“ i uważają je za Towarzystwa zbierające przez udziały fundusze do prowadzenia wspólnych przedsiębiorstw na zysk i wykazując, że „Kółka rolnicze“ mając na celu podniesienie ludu występują jako Towarzystwa działające tylko ściśle według postanowień ustawy z dnia 15 listopada 1867 (dzien. ust. konstr. Nr. 134), a zatem nie dążą bynajmniéj do zbierania kapitałów podlegających jakiemukolwiekbądź opodatkowaniu.

Prócz tego Zarząd główny zostawał w stosunku ciągłéj korespondencyi z „Kółkami rolniczemi“ i ułatwiał im, jakto w głównych zarysach poniżéj poszczególnimy, spełnienie ich zadania. Z przyjemnością zaznaczyć możemy, że zwłaszcza w tych „Kółkach rolniczych“, na których czele stoją troskliwi przewodniczący, Kółka pomyślnie się rozwijają i zbawienny wpływ pod każdym względem wywierają na ludność, pośród któréj zostały zawiązane, a wpływ ten „Kółek rolniczych“ widoczny jest w tym względzie, że w wielu

miejscowościach Zarządy gminne, idąc za radą „Kółek rolniczych“, wprowadzają pożyteczne zmiany i ulepszenia w gospodarstwie gminném, jak n. p. wprowadzają staranniejszą gospodarkę na pastwiskach i w lasach gminnych, zajmują się uregulowaniem miejscowych kas pożyczkowych, sprowadzają przyrządy pożarne, zakładają straże ogniowe, przeważnie złożone z członków Kółek i podejmują wspólnie z Zarządami Kółek inne sprawy pożądane dla całéj gminy, a w téj mierze coraz częstsze są wypadki ustanowienia miejscowych sądów rozjemczych, które wiele już stron spornych z wykluczeniem procesów pogodziły.

Pominąć przytém nie możemy milczeniem, że znajdą się „Kółka rolnicze“ w stagnacyi, nie dające znaku swéj działalności, przypisać to jednak musimy, opierając się na szczegółowych relacyach delegatów Towarzystwa, nieporadności kierowników tych Kółek, lub téż ich obojętności, a utwierdza nas w tém i ta okoliczność, że udało się Zarządowi głównemu niektóre upadłe „Kółka rolnicze“ reaktywować i pobudzić do czynnéj i skutecznéj działalności. Pocieszający objaw widzimy i w tém, iż wprawdzie w porównaniu z latami poprzednimi mniejszy był wzrost w r. 1886 nowo zawiązujących się „Kółek rolniczych“, jednakże nowe „Kółka rolnicze“, liczące zaraz z początku znaczniejszy zastęp członków, powstały w r. 1886 przeważnie na żądanie i za staraniem reprezentacyj gminnych odnośnych miejscowości.

Na wezwanie Zarządu głównego przedłożyło dotąd 130 „Kółek rolniczych“ dokładne sprawozdania z czynności, a przed tém wezwaniem 102 Kółek.

Żałujemy, że nie możemy jeszcze w tym roku podać, jak to zamierzaliśmy, ciekawych szczegółów z organizacyi i działalności poszczególnych Kółek, na podstawie przedłożonych sprawozdań od prawie wszystkich Kółek, tudzież od delegatów i lustratorów naszego Towarzystwa, albowiem ogłoszenie drukiem tych szczegółów objęłoby większą księgę, co połączoném by było ze znaczniejszym kosztem, na co Zarząd główny nie posiada obecnie potrzebnego funduszu. Zarząd główny nie traci jednak nadziei, że późniéj będzie to mógł uskutecznić. Na tém miejscu Zarząd główny poczuwa się do miłego obowiązku, wyrazić tymczasowe wdzięczne uznanie protektorom i gorliwym kierownikom „Kółek rolniczych“, oraz tym członkom tychże Kółek, którzy nie szczędzą trudów

i ofiar, celem spełnienia ważnego zadania w „Kółkach rolniczych“ dla dobra miejscowéj i okolicznéj ludności, jak niemniéj tym „Kółkom rolniczym“, które stanąwszy na wysokości swego zadania, w wypadkach nieszczęścia przychodziły z radą i pomocą nietylko swoim członkom, lecz i członkom innych Kółek.

W r. 1886 Zarząd główny, umówiwszy się z teoretycznie i praktycznie wykształconymi agronomami pp. Zygmuntem Gawareckim, Antonim Świeżawskim i Sewerynem Wiśniewskim, przeprowadził, tak jak w latach poprzednich, lustracye gospodarskie w 106 gminach, w których zawiązano „Kółka rolnicze“, a to w 30 powiatach.

Lustracye te połączone były z przeglądem pojedynczych gospodarstw włościańskich, a miały one na celu dokładne zbadanie na miejscu warunków gospodarskich włościan, omówienie z nimi, tak podczas przeglądu, jak i na zebraniach „Kółek rolniczych“, ważniejszych spraw tyczących ich gospodarstwa i danie im rad w jaki sposób najłatwiejszy i najtańszy mogą osiągnąć większe korzyści z wprowadzeniem zaleconych im ulepszeń.

Z lustracyj tych przedłożyli Zarządowi głównemu relacye, tak pp. lustratorowie, jak i większa część dotyczących „Kółek rolniczych“, w których to relacyach „Kółka rolnicze“, składając podziękowanie za wysłanie do nich pp. lustratorów, przyrzekają zastosować się do otrzymanych ustnie i zostawionych im na pismie przez pp. lustratorów wskazówek.

Koszta połączone z przeprowadzeniem powyższych lustracyj, wynoszące łącznie kwotę 1095 zł. 83 ct., w znacznéj części pokryte zostały z subwencyi, udzielonéj przez Wysokie Ministerstwo Rolnictwa i przez komitet c. k. galic. Towarzystwa gospodarskiego. Sprawozdanie z odbytych lustracyj gospodarskich w r. 1886 przedłożyliśmy dotyczącym władzom, tudzież dla użytku „Kółek rolniczych“ ogłosiliśmy drukiem.

Na tém miejscu wspomnąć należy, że za staraniem komitetu c. k. galic. Towarzystwa gospodarskiego, p. Jan Górski pouczał o uprawie i moczeniu lnu, o wczesnéj siejbie i doborze nasienia do siewu w „Kółkach rolniczych“ Nawojowa, Podegrodzie, Łącko, Zagórzyn, Krościenko, Szlachtowa, Chomranice, Krosna, Kłodno, Marcinkowice, Lipowe, Sowliny, Mordarka, Słopnice królewskie, Ujanowice, Kosina, Markowa, Rogóźno, Białobrzegi.

Niech nam wolno będzie powtórzyć tu słowa wypowiedziane przez komitet c. k. galic. Towarzystwa gospodarskiego, iż między ludem wiejskim wdzięczne jest pole do działania dla nauczycieli wędrownych i lustratorów, którzy więcéj tam zdziałać mogą, aniżeli szkoły rolnicze, chociażby najlepiéj urządzone, z téj prostéj przyczyny, że lud prawie nigdy się z nimi nie styka, a z wielkim zajęciem i licznie zebrany słucha pouczeń tak wędrownych nauczycieli, jak i lustratorów, okazując chęć i gotowość do wprowadzenia zaleconych im przez tychże nauczycieli ulepszeń. Podnieść jeszcze należy tę okoliczność, że włościanie wskutek odbytych u nich lustracyj i pouczeń, wprowadzają rzeczywiście ulepszenia w swojem gospodarstwie, tak w polu, jak i na obejściu, czego dowodem po pierwsze świadectwo pp. lustratorów, którzy w tych „Kółkach rolniczych", gdzie powtórnie odbyła się lustracya, dostrzegli postęp w gospodarstwie, wprowadzenie pewnych ulepszeń, przedtém im zaleconych, powtóre ten fakt, że z każdym rokiem zwiększają się znacznie zgłoszenia włościan, od tych zwłaszcza „Kółek rolniczych", w których przeprowadzono lustracyę gospodarską, do Zarządu głównego o nasiona gospodarskie, narzędzia i maszyny rolnicze.

Zarząd główny, polegając na sprawozdaniach pp. lustratorów, udzielił premie po 5 zł. dla tych „Kółek rolniczych", które już zaprowadziły u siebie wzorowe gnojarnie i dla innych, które zaraz przystąpiły do wykonania zmian w téj mierze zaleconych im przez pp. lustratorów.

Pan radca Olszewski dokonał przeglądu „Kółek rolniczych" w powiecie Niskim i Tarnobrzeskim, tudzież podczas dłuższego swojego pobytu w Krościenku nad Dunajcem miał wykłady w tamtejszém Kółku i w swojém sprawozdaniu zaznaczył pomyślny rozwój sprawy naszego Towarzystwa w zwiedzanych przez siebie „Kółkach rolniczych".

Wskutek odezwy komitetu c. k. galic. Towarzystwa gospodarskiego, wyrażającego gotowość do dostarczania dla „Kółek rolniczych" przedniego nasienia lnu inflantskiego po zniżonéj cenie, po 50 ct. za garniec, odniósł się Zarząd główny do „Kółek rolniczych" i zawiadomił je zarazem, że podobnie jak w latach poprzednich pośredniczyć będzie w nabyciu innych przednich nasion pastewnych, zbożowych i ogrodowych, oraz mączki kościanéj pod uprawę roli od znanych, rzetelnych firm handlowych, które przy

zamówieniach uskutecznionych za pośrednictwem Zarządu głównego udzielają pewnego opustu. Jednocześnie zawiadomił Zarząd główny, iż uzyskał od fabrykantów znaczne zniżenie dla członków „Kółek rolniczych“, zamawiających za jego pośrednictwem narzędzia i maszyny rolnicze.

„Kółka rolnicze“ na to wezwanie Zarządu głównego zgłosiły się i sprowadziły w r. 1886 nasion na sumę 7.311 zł. 1 ct., narzędzi i maszyn rolniczych za 2.214 zł. 95 ct.

„Kółka rolnicze“, zwłaszcza mniéj zamożne, prócz opustu udzielonego przez firmy handlowe, otrzymały przy nasionach przeważnie roślin pastewnych zniżenie dodatkowe w kwocie 838 zł. 32 ct., a przy maszynach i narzędziach rolniczych w kwocie 161 zł. 38 ct. Wydatek na ten ostatni opust dla „Kółek rolniczych“, pokrył Zarząd główny z subwencyi w r. 1886 przyznanéj przez Wysoki Sejm.

Nadmienić nam tu wypada, że wedle otrzymanych sprawozdań Zarządów Kółek, sprowadzone przez nas dla nich nasiona zadowolniły odbiorców. Również zadowalniające są relacye w téj mierze, co do dostarczonych Kółkom narzędzi i maszyn rolniczych, z pośród których, pod względem ilości zamówień, pierwsze miejsce zajmują sieczkarnie, następnie młocarnie i pługi uniwersalne, wreszcie młynki do czyszczenia zboża.

Dla porównania zwiększonego ruchu w kierunku zamówień na nasiona, narzędzia i maszyny rolnicze, podajemy następujące cyfry:

„Kółka rolnicze“ sprowadziły za pośrednictwem Zarządu głównego: *a)* w r. 1885 nasion za 4.321 zł. 27 ct., narzędzi rolniczych za 986 zł. 90 ct.; *b)* w r. 1886 nasion za 7.311 zł. 1 ct., narzędzi rolniczych za 2.214 zł. 95 ct. A więc podniosły się zamówienia w r. 1886 przy nasionach o kwotę 2.989 zł. 74 ct., przy narzędziach i maszynach rolniczych o kwotę 1.228 zł. 5 ct.

Zarząd główny, szerząc zamiłowanie do sadownictwa, udzielił pewnéj liczbie „Kółek rolniczych“, zajmujących się szczególnie tą gałęzią gospodarstwa wiejskiego, ofiarowanych bezpłatnie przez Towarzystwo ogrodniczo-sadownicze we Lwowie 200 sztuk szlachetnych szczepów drzew owocowych, tudzież rozesłał z tegosamego źródła otrzymane nasiona ogrodowe w ilości 204 paczek, a nadto ułatwił sprowadzenie szczepów owocowych i nasion ogro-

dowych od znanych producentów za zniżoną cenę dla tych Kółek, które w pojedynczych wypadkach zażądały pośrednictwa Zarządu głównego.

Oddział bocheński galic. Towarzystwa pszczelniczo-ogrodniczego, na którego czele stoi gorliwy przewodniczący p. Jan Rożański, ofiarował tym „Kółkom rolniczym" powiatu bocheńskiego i brzeskiego, które założą u siebie szkółki drzew owocowych dla użytku członków, po kilkadziesiąt szczepów dla każdego Kółka jedno- i dwu-letnich, tudzież po kilkaset dziczek, nadto oświadczył gotowość do udzielenia zrazów drzew szlachetnych i do wysłania nauczyciela, który na miejscu pouczy, jak się ma szczepić i obchodzić z drzewami owocowemi. Zarząd główny zawiadomił o powyższém Zarządy 14 „Kółek rolniczych" w pomienionych powiatach i zarazem odniósł się do Centralnego Zarządu galic. Towarzystwa pszczelniczo-ogrodniczego o zawezwanie innych oddziałów tegoż Towarzystwa do współdziałania w powyższym kierunku.

Zabiegi Zarządu głównego powiodły się, „Kółka rolnicze" bowiem, jak to stwierdzają relacye pp. lustratorów i Zarządów pojedynczych Kółek, coraz więcej zakładają szkółki owocowe i zajmują się z większém zamiłowaniem tak sadownictwem, jak i pszczelnictwem, a w tym ostatnim względzie coraz częstsze otrzymuje Zarząd główny zapytania od Kółek, a nawet zamówienia na ule słowiańskie.

Stosując się do życzeń na poprzedniém Walném Zgromadzeniu wyrażonych przez delegatów pojedynczych Kółek, Zarząd główny udał się do komitetu c. k. galic. Towarzystwa gospodarskiego we Lwowie, i Towarzystwa rolniczego w Krakowie, o powiększenie subwencyonowanych stacyj buhajów i udzielenie tym gminom, w których są warunki szczególnie nadające się do racyonalnéj hodowli bydła, a mniéj zamożnym subwencyę na kupno tych buhaji. W załatwieniu przekazanego uchwałą Walnego Zgromadzenia z 17 lutego 1886 wniosku „Kółka rolniczego" w Poczapińcach, udał się Zarząd główny do komisyi dla spraw chowu koni przy c. k. Namiestnictwie, z prośbą o powiększenie stacyj rządowych stadników w powiecie Tarnopolskim i dozwolenie korzystania z tychże stacyj hodowcom koni z mniejszych posiadłości.

Sprawą, która bardzo zajmuje prawie wszystkie „Kółka rolnicze", jest sprawa zaopatrywania członków „Kółek rolniczych"

w artykuły do codziennego użytku, a względnie sprawa zakładania sklepików. Zarząd główny, otrzymawszy od Kółek bardzo liczne zapytania o ułatwienie im w nabywaniu potrzebnych im artykułów do miejscowego handlu, odniósł się w téj mierze do Towarzystwa kraj. kupców i przemysłowców, z prośbą o wskazanie firm pewnych, u którychby sklepiki kółkowe mogły się zaopatrywać w potrzebne towary. Opierając się na poczynionych doświadczeniach w téj mierze w tych powiatach, gdzie sprawa sklepikowa znacznie postąpiła naprzód, Zarząd główny postanowił zaprowadzić składy hurtowne w pierwszym rzędzie tam, gdzie są już Zarządy powiatowe, celem zaopatrywania sklepików Kółkowych w wszelkie artykuły miejscowego handlu tak, jak to ma miejsce już w Tarnobrzegu.

Każde prawie Kółko dąży do założenia sklepiku, a postęp w tym kierunku jest widocznym, jeśli porównamy następujące cyfry: W sprawozdaniu zeszłoroczném wykazał Zarząd główny 70 sklepików, a w sprawozdaniu przedłożoném przy petycyi do Wysokiego Sejmu do końca r. 1886 podał liczbę sklepików 136, a więc nowo powstałych w ciągu roku 60.

Sprawa ubezpieczenia się członków „Kółek rolniczych“ w Towarzystwie wzajemnych ubezpieczeń w Krakowie była niejednokrotnie przedmiotem obrad Zarządu głównego, który, tak w interesie włościan zagrożonych pożarami corocznie, jak i w interesie Towarzystwa wzajemnych ubezpieczeń w Krakowie, uznał wskazaném wprowadzenie dla włościan, liczących już w samych Kółkach poważny zastęp członków, tych dla nich ułatwień, któreby zachęciły do liczniejszego przystępywania do Towarzystwa, przedewszystkiém przez rozszerzenie agencyi w gminach miejskich i wiejskich, jak to czynią obce Towarzystwa asekuracyjne, zarzucające kraj całą siecią agentów, nawet w małych gminach wiejskich, zarazem z uwagi, że pojedyncze „Kółka rolnicze“, które są należycie zorganizowane, mogą być najlepszymi pośrednikami między włościanami a Towarzystwém wzajemnych ubezpieczeń, wdrożył Zarząd główny rokowania, celem posunięcia naprzód téj tak ważnéj sprawy, którą również „Kółka rolnicze“ gorąco się zajmując na posiedzeniach swych zachęcają ludność wiejską do zabezpieczenia, co dowodzi i ten fakt, że gdy w sprawozdaniu zeszłoroczném Zarządu głównego wykazano, iż z 48 Kółek, które co do ubezpieczenia podały pewne daty, podano ubezpieczonych członków w krakowskiém

Towarzystwie wzajemnych ubezpieczeń w liczbie 812, a członkowie 23 Kółek ubezpieczyli swoje budynki na ogólną sumę 102.103 zł., to obecnie „Kółka rolnicze“, a mianowicie te, które pewne daty podały Zarządowi głównemu (t. j. 121 Kółek) za r. 1886 wykazują, że ubezpieczyło swoje mienie w Towarzystwie wzajemnych ubezpieczeń w Krakowie 1.294 członków Kółek na ogólną sumę 465.565 zł.

Pismem z dnia 5 lutego 1886 l. 925 zawiadomił nas Wydział krajowy, iż wskutek petycyi Zarządu głównego Towarzystwa „Kółek rolniczych“ wniesionéj do Wysokiego Sejmu, o wprowadzenie w życie ustawy komasacyjnéj, wdrożoną została pertraktacya z Wysokim Rządem, celem przyspieszenia załatwienia téj sprawy.

Wydział krajowy w okólniku z dnia 5 lutego 1886 l. 54.041 udzielonym Zarządowi głównemu, zawezwał Wydziały powiatowe, aby w porozumieniu z „Kółkami rolniczemi“ i oddziałami Towarzystw gospodarskich, tudzież z Towarzystwami okręgowemi rolniczemi rozpoznały potrzebę mniejszych robót melioracyjnych.

Na wezwanie Wydziału krajowego z dnia 23 lutego 1886 l. 7.249 delegowano członka Zarządu głównego, przewielebnego ks. Dra Zabłockiego do ankiety w sprawie utworzenia cłowéj unii europejskiéj co do zboża i bydła, a nim to nastąpi, uzyskania u Wysokiego Rządu zniżenia o 1/3 podatku gruntowego.

W wykonaniu uchwały Walnego Zgromadzenia z 17 lutego 1886, Zarząd główny udał się do Koła polskiego z prośbą, o wyjednanie subwencyi państwowéj w kwocie 4.000 zł., na utrzymanie dwóch stałych wędrownych nauczycieli (lustratorów gospodarskich).

Sprawa ta podniesiona także ze strony Wydziału krajowego, jest jeszcze w toku. Również wniósł Zarząd główny petycyę do Wysokiego Sejmu o przyznanie subwencyi na rok 1887 w kwocie 2.000 zł., na potrzeby Towarzystwa „Kółek rolniczych“, jakotéż o wyznaczenie funduszu na utrzymanie jednego stałego lustratora gospodarskiego, któryby z drugim stałym lustratorem, utrzymywanym przy pomocy funduszów państwowych, zwiedzał przez cały rok gospodarstwa włościańskie w „Kółkach rolniczych“. Petycya ta została przychylnie przedstawioną przez komisyę gospodarstwa krajowego. Wysoki Sejm przyznał Towarzystwu naszemu na r. 1887 subwencyę w kwocie 1 500 zł (wyżéj jak w r. 1886 o 500 zł.)

nadto, co do sprawy lustratorów gospodarskich, polecił Wydziałowi krajowemu, aby tenże ponowił starania u Wysokiego Rządu, o udzielenie znaczniejszych kwot subwencyjnych na ustanowienie stałych lustratorów gospodarstw włościańskich pod kierownictwém Zarządu głównego Towarzystwa „Kółek rolniczych“.

Za pośrednictwém komitetu c. k. galic. Towarzystwa gospodarskiego przedłożyliśmy do Ministerstwa rolnictwa wnioski subwencyjne od naszego Towarzystwa na rok 1887, a to:

a) na lustracye gospodarskie	2.000 zł.
b) na nasiona pastewne	1.000 „
c) na len	750 „
d) na maszyny i narzędzia rolnicze . . .	1.000 „
e) na premiowanie gnojarni	300 „

Na lustracye gospodarskie otrzymał Zarząd główny przez komitet c. k. galic. Towarzystwa gospodarskiego od Ministerstwa rolnictwa subwencyę w kwocie 700 zł., a od komitetu c. k. galic. Towarzystwa gospodarskiego 100 zł.

Na wniesioną petycyę do Wydziałów Rad powiatowych i oddziałów c. k. galic. Towarzystwa gospodarskiego, otrzymał Zarząd główny od Wydziału Rady powiatowéj w Czortkowie 10 zł., w Jarosławiu 10 zł., we Lwowie 20 zł., w Rzeszowie 20 zł., w Samborze 20 zł., w Stryju 20 zł., w Tarnowie 20 zł., w Tarnopolu 20 zł.; od oddziałów c. k. galic. Towarzystwa gospodarskiego Bełzko-Sokalskiego 5 zł., Lwowskiego 5 zł., Podolskiego 20 zł., nadto Wydziały Rad powiatowych w Białéj i w Łańcucie uchwaliły wstawić do budżetu na r. 1887 na cele Towarzystwa „Kółek rolniczych“ po 20 zł. rocznie.

Wydział Rady powiatowéj w Rzeszowie przystąpił do Towarzystwa jako członek wspierający z wkładką roczną 20 zł.

Wydział Rady powiatowéj w Tarnobrzegu jest już od początku istnienia Towarzystwa członkiem wspierającym, a „Kółko rolnicze“ w Radłowie, Radziechowach, Tarnopolu i Zamarstynowie przystąpiły także na członków wspierających.

Reprezentacya Rady miejskiéj miasta Lwowa udzieliła Zarządowi zł. 200, na cele przyjęcia uczestników Walnego Zgromadzenia, do czego przyczyniło się i Stowarzyszenie „Skała“ bezpłatnem pomieszczeniem większéj części członków „Kółek rolniczych“ przybyłych na Walne Zgromadzenie, jak również Dyrekcya Zakładu

karnego i p. Heichel Kamiński bezinteresownèm udzieleniem pościeli, tudzież Kółko amatorskie Stowarzyszenia „Sokół“ i „Skała“ urządzeniem przedstawienia teatralnego dla uczestników Walnego Zgromadzenia.

Nadto przyczynili się z pomocą Towarzystwu naszemu członkowie wspierający w dalszym ciągu poszczególnieni.

Zarząd główny odbył 5 plenarnych zebrań, a Wydział wykonawczy 25 posiedzeń.

Dziennik podawczy z r. 1886 wykazuje oddzielnych spraw w liczbie 1.933. Kancelarya Zarządu głównego, zostająca jak w latach poprzednich pod kierownictwem p. Ludwika Zielonki, rozesłała w r. 1886 posyłek kolejowych i pocztowych w łącznéj liczbie 4.959.

Od Zarządu głównego Towarzystwa „Kółek rolniczych“.

SPIS CZŁONKÓW
TOWARZYSTWA „KÓŁEK ROLNICZYCH“

Uwaga. * oznaczeni wystąpili z Towarzystwa w roku 1886, † oznaczeni zmarli w roku 1886.

Członkowie założyciele.

Augustynowicz Bolesław, prezes Towarzystwa, wiceprezes c. k. Towarzystwa gospodarskiego galicyjskiego, poseł na Sejm krajowy, właściciel dóbr ziemskich

Cielecki Zaremba Artur, prezes Oddziału podolskiego c. k. Tow. gosp. galic., właściciel dóbr ziemskich w Porchowéj

Lech Władysław Wacław we Lwowie

hr. Potocki Artur, poseł na Sejm krajowy, z Krzeszowic

książe Sapieha Władysław, poseł na Sejm krajowy, z Oleszyc

Członkowie wspierający.

Adamski Roman Dr., adwokat kraj. w Sanoku

Antonowicz Maryan, nauczyciel w Romaszówce

Baczewski Leopold, przemysłowiec we Lwowie

Barański Jan, urzędnik c. k. Namiestnictwa we Lwowie

Bastgen Roman, dyrektor szkoły rolniczéj w Horodence

Bedlewicz Jan, właściciel realności w Rozdole

Benoni Karol Dr., profesor we Lwowie

Biechoński Stanisław, właściciel dóbr ziemskich w Żarnowcu

Biechoński Wojciech, dyrektor Towarzystwa zaliczkowego w Gorlicach

Bielawski Jan, właściciel dóbr ziemskich w Nahrypce

Bielawski Karol, właściciel dóbr ziemskich w Nahrypce

Bieńkowski Feliks, inżynier Wydziału krajowego we Lwowie

Biesiadzki Wojciech, dyrektor gimnazyum w Drohobyczu

Boberski Władysław, dyrektor seminaryum nauczyc. w Tarnopolu

*Bochnik Jan, naczelnik c. k. telegrafu we Lwowie

Boczkowski Tadeusz, właściciel dóbr ziemskich z Kielanowic

†Bojarski Zygmunt, właściciel dóbr ziemskich we Lwowie

Borkowski Skarbek Józef, właściciel dóbr ziemskich z Drohomyśla

†hr. Borkowski Włodzimierz, właściciel dóbr ziemskich z Rudnik

Bykowski Juliusz, profesor c. k. szkoły politechniczněj we Lwowie

Bzowski Władysław, właściciel dóbr z Pantalowic.

Chądzyński Ignacy, właściciel dóbr ziemskich we Lwowie
ks. Chodacki Stanisław, proboszcz w Radgoszczy
Chorościński Zucker Zygmunt, prezes Rady powiatowéj, właściciel dóbr ziemskich z Chorośnicy
Chryściński Tadeusz, technik we Lwowie
Chrzanowski Aleksander, student wyż. szkoły rolniczéj w Dublanach
Chrzanowski Wojciech, właściciel dóbr ziemskich w Niedarach
† Cięglewicz Kasper we Lwowie
Cieński Zbigniew, właściciel dóbr ziemskich w Stanisławowie
Ciesielski Teofil Dr., profesor Uniwersytetu we Lwowie
Cieślikowski Jan, nadinżynier kolei państwowéj we Lwowie
Cudek Franciszek, właściciel dóbr ziemskich w Korzennéj
Cywińska Rozalia, właścicielka dóbr ziemskich w Delejowie
Czajkowski Jan Dr., adwokat krajowy we Lwowie
Czajkowski Robert, adwokat krajowy we Lwowie
Czarkowski Tadeusz, ordynat, sekretarz c. k. Namiestnictwa we Lwowie
hr. Gzarniecki Łodzia Kazimierz w Birczy
książe Czartoryski August ze Sieniawy
† książe Czartoryski Roman z Jabłonowa
książe Czartoryski Wład. z Paryża
Czecz de Lindenwald Herman Dr., właściciel dóbr ziems. w Kozach
Czerszyk Jan, inspektor kolei Karola Ludwika we Lwowie

Dąbczański Leszek, urzędnik banku kredytowego we Lwowie
† Dąbrowski Wacław, prezydent miasta Lwowa
Dadlez Wilhelm Dr., sekretarz Towarzystwa „Oświaty ludowéj“ w Krakowie
Delaveaux Władysław, właściciel dóbr ziemskich w Osobnicy
hr. Dembowski Zygmunt, wiceprezes Towarzystwa kredytowego ziemskiego we Lwowie
Długoszewski Florentyn, właściciel dóbr ziemskich z Lipnicy wielkiéj
† Dobrzański Jan, redaktor we Lwowie
Dolański Henryk, właściciel dóbr ziemskich z Grębowa
Dolański Stanisław, właściciel dóbr ziemskich z Baranowa
Drohojowski Stanisław, właściciel dóbr ziemskich z Czorsztyna
Drwęcki Bronisław we Lwowie
Dulęba Bronisław Dr., sekretarz Towarzystwa we Lwowie
Dulęba Władysław Dr., adwokat krajowy we Lwowie
Dworski Aleksander Dr., adwokat krajowy w Przemyślu
Dydyński Kanty, właściciel dóbr ziemskich w Krzemiennej
Dymet Michał, kupiec we Lwowie

Epstein Mikołaj, literat we Lwowie
Etgens Władysław, inspektor okręgowy szkół ludowych w Bochni

Faciewicz Bazyli ks., kanonik obrz. gr. w Stanisławowie
Fierich Edmund, c. k. urzędnik lasowy w Tyńcu

† Gajewski Ksawery, adwokat krajowy we Lwowie
Garliński Marceli, właściciel dóbr ziemskich w Sorokach
Garszyński Adolf, student wyższéj szkoły rolniczéj w Dublanach

Gizowski Józef, właściciel dóbr ziemskich w Mokrzanach wielkich
Głębocki Władysław, właściciel dóbr ziemskich w Zbyszycach
Gniewosz Stanisław, właściciel dóbr ziemskich z Trzciańca
Gniewosz Włodzimierz, właściciel dóbr ziemskich w Potoku Złotym
Gnoiński Jan, poseł na Sejm kraj. prezes Rady pow. z Świdowéj
Gordziewicz Emanuel, literat we Lwowie
Górski Stanisław w Krakowie
† Gostkowski Franciszek, nadinżynier kolei Karola Ludwika we Lwowie
Gralewski Mateusz we Lwowie
Groman Alojzy, właściciel dóbr ziemskich w Czarnéj
Groman Leon, właściciel dóbr ziemskich w Radgoszczy
Gross Ferdynand, obywatel we Lwowie
Grzybowski Edward, urzędnik banku kredytowego galic. we Lwowie

† **H**auswald Otton, prokurzysta banku kredytowego galicyjskiego we Lwowie
Henzel Seweryn, właściciel dóbr ziemskich w Szołomyi
Hippman Karol, właściciel dóbr ziemskich w Trześni
Hniliczka Wawrzyniec, kupiec w Bystréj
Hoffmann Maurycy, właściciel hotelu we Lwowie
br. Horoch Tadeusz, właściciel dóbr ziemskich Wrzawy
Horodyński Zbigniew, właściciel dóbr ziemskich Zbydniowa
Horodyski Kazimierz, właściciel dóbr ziemskich Żabiniec
Horodyski Kornel, właściciel dóbr ziemskich Kołędzian
Horodyski Wiktor, właściciel dóbr ziemskich Kociubiniec
Horoszkiewicz Julian, kasyer Wydziału krajowego
ks. Hoterowski Leon, kanonik kap. obrz. gr. we Lwowie

Jahn Gustaw, właściciel dóbr ziemskich Łowice
Janowski Józef Kajetan, architekt we Lwowie
ks. Jaworski Franciszek, proboszcz w Grybowie
ks. Jędrzejowski Jan, kanonik w Kosinie
ks. Jurkowski Ludwik, kanonik kapituły obrz. łac. we Lwowie

ks. **K**aliniewicz Jan, kanonik w Trembowli
Kamiński Kazimierz, właściciel dóbr ziemskich Tyszkowce
Kamiński Heichel Władysław, właściciel realności we Lwowie
br. Kapri Jan, poseł na Sejm kraj. właściciel dóbr ziem. w Śniatynie
* Karpuszko Seweryn, inżynier Wydziału krajowego we Lwowie
Kędzior Andrzej, inżynier Wydziału krajowego we Lwowie
Kerekjarto Józef, inspektor okręg. szkół we Lwowie
Kieszkowski Henryk, poseł na Sejm krajowy, dyrektor Towarzystwa wzajemnych ubezpieczeń w Krakowie
Kieszkowski Zygmunt, urzędnik Towarzystwa wzajemnych ubezpieczeń we Lwowie
Kinelski Franciszek, urzędnik banku kredytowego we Lwowie
Klestill Antoni, emerytowany c. k. pułkownik we Lwowie
Kłobukowski Władysław, właściciel dóbr ziemskich w Gródku n. D.

Klucki Stanisław, poseł do Rady państwa i na Sejm na krajowy, prezes Rady powiat. w Kozach
Koczanowicz Aleksander, właściciel dóbr ziemskich w Świegocinie
Koczyndyk Dymitr, buhalter kasy oszczędności we Lwowie
Kółko rolnicze Radłów
Kółko rolnicze Radziechowy
Kółko rolnicze Tarnopol
Kółko rolnicze Zamarstynów
*Kosiński Ignacy, w Tarnopolu
Kowalówka Walenty, dyrektor szkoły wydziałowéj we Lwowie
Kozicki Maryan, właściciel dóbr ziemskich Pobereże
hr. Koziebrodzki Władysław, poseł na Sejm krajowy, właściciel dóbr ziemskich Chłopice
Kozłowiecki Czesław, właściciel dóbr ziemskich w Adamach
*Krasuski Mikołaj, urzędnik Tow. wzaj. ubez. we Lwowie
Krokowski Józef, rządca agronom. w Jagielnicy
*Krokowski Wiktor, c. k. notaryusz w Mościskach
Krówczyński Żegota Dr., lekarz we Lwowie
Krzeczunowicz Piotr Dr., lekarz we Lwowie
Krzen Edmund, dyrektor ceramiki
Krzyżanowski Stanisław, adwokat krajowy we Lwowie
Kunaszowski Maciej, właściciel dóbr ziemskich we Lwowie
Kurniewicz Ignacy, inżynier Wydziału krajowego
Kusionowicz Jan, c. k. notaryusz w Milówce

Lachmann Tadeusz, kasyer zarządu dóbr w Mikulińcach
ks. Lacroix Franciszek, dziekan w Radłowie
hr. Lanckorońska Franciszka, właścicielka dóbr ziem. Tartakowa
hr. Lanckoroński Zbigniew, właściciel dóbr ziemskich Tartakowa
Langie Kazimierz, sekretarz Towarzystwa wzajemnych ubezpieczeń w Krakowie
Lasko Wincenty, właściciel dóbr ziemskich Barczków
hr. Lassocki Bronisław, właściciel dóbr ziemskich w Krakowie
hr. Lassocki Czesław, właściciel dóbr ziemskich Spytkowice
ks. Lenartowicz Józef, proboszcz w Lubczy
Lenkiewicz Jan, właściciel folwarku w Radgoszczy
ks. Lewicki Rudolf Dr., kanonik, c. k. radca szkolny we Lwowie
Lipkowski Benedykt w Krakowie
Lipkowski Henryk, student wyższéj szkoły rolniczej w Dublanach

Łoziński Edmund, właściciel dóbr ziemskich w Potoku
Łuczkiewicz Antoni, dyrektor seminaryum nauczycielskiego żeńskiego we Lwowie
Łuszczewski Gustaw, student wyższéj szkoły rolniczej w Dublanach

Majbaum Antoni, profesor zakładu głuchoniemych we Lwowie
Malczewski Włodzimierz w Tarnopolu
Małachowski Godzimir Dr., adwokat krajowy we Lwowie
Małecki Antoni Dr., członek Izby Panów, we Lwowie
*Małecki Ludwik, inspektor szkół okręgowych w Nowym Sączu
Mandybur Tymoteusz, c. k. radca szkolny we Lwowie
hr. Marassé Adam, właściciel dóbr ziemskich Marcinkowice

Marek Andrzej Dr., adwokat krajowy w Wadowicach
Marek Józef, sekretarz Wydziału krajowego
książe Massalski U. Wareg z Jabłonki niżnéj
Mazaraki Maryan, poseł na Sejm krajowy, prezes Rady powiatowéj i właściciel dóbr ziemskich w Strutynie
* Merczyński Emil Dr., lekarz we Lwowie
Merunowicz Teofil, poseł na Sejm krajowy, we Lwowie
Meyzner Anastazy, właściciel dóbr ziemskich Ubrzeże
Micewski E., właściciel dóbr ziemskich Tuczempy
ks. Miętus Maciej w Łubzinie
Mikolasch Juliusz, przemysłowiec we Lwowie
Mysłowski Józef, właściciel dóbr ziemskich w Zwiniaczu

Niementowski Przemysław Dr., profesor gimn. we Lwowie
Noël Tadeusz w Sosolówce

Obertyński Emil, urzędnik Wydziału krajowego
Obertyński Jan, właściciel dóbr ziemskich Udnowa
Obertyński Kazimierz, właściciel dóbr ziemskich Stronibaby
ks. Ochmański Antoni, proboszcz w Podolu
Oddział Bełzko-Sokalski c. k. Towarzystwa gospodarskiego galicyjskiego
Oddział Lwowski c. k. Towarzystwa gospodarskiego galicyjskiego
Oddział Podolski c. k. Towarzystwa gospodarskiego galicyjskiego
ks. Odelgiewicz, kanonik i proboszcz we Lwowie
Olędzki Jan we Lwowie
Olexiński Stanisław we Lwowie
ks. Ollender Ludwik, katecheta we Lwowie
Olszewski Stanisław. c. k. radca szkolny we Lwowie
Orlecki Kajetan Dr., emerytowany c. k. radca dworu we Lwowie
Osiadacz Wiktor, urzędnik banku kredytowego we Lwowie
Ostaszewski Teofil, właściciel dóbr ziemskich Wzdowa

Pajgert Kornel, właściciel dóbr ziemskich Sidorów
Paliszewski Adam, właściciel dóbr ziemskich Skrzyszów
ks. Pelczar Józef Dr., profesor uniw. i prez. Tow. Ośw. lud. w Krakowie
Piątkiewicz Ludwik w Tarnopolu
Pierożyński Ludwik, dyrektor Tow. Wzajemnego kredytu we Lwowie
Pilichowski Józef, właściciel dóbr ziemskich Józefówka
Pisarski Stanisław, towarzysz sztuki drukarskiej we Lwowie
Platner Piotr, właściciel dóbr ziemskich Szmańkowczyki
ks. Pociłowski Tomasz, kanonik w Łącku
ks. Pogonowski Ignacy, rektor zakładu głuchoniemych we Lwowie
† Popiel Franciszek, obywatel w Krakowie
ks. Popławski Jan, kanonik w Niegowicy
Porceri Ksawery, dyrektor banku rolniczego we Lwowie
hr. Potocki Antoni, właściciel dóbr ziemskich w Olszy
hr. Potocki Nikodem, właśc. dóbr ziem. i c. k. major w Marjampolu
Prągłowski Aleksander, inżynier kolei Karola Ludwika i właściciel dóbr ziemskich

Prek Alfred, właściciel dóbr ziemskich w Pantalowicach
hr. Przychocki Piotr, właściciel dóbr ziemskich Łososina
Przyłuski Stanisław, c. k. sędzia w Tarnopolu

Raciborski Ludwik, nadinżynier Wydziału krajowego
Rakowski, student wyższéj szkoły rolniczéj w Dublanach
Richtmann Zygmunt, obywatel we Lwowie
Ritterschild Mieczysław, dyrektor Towarzystwa zalicz. w Przemyślu
Rogawski Karol, właściciel dóbr ziemskich Ołpiny
Rojowski Kazimierz, właściciel dóbr ziemskich we Lwowie
Romer Gustaw Dr., poseł na Sejm krajowy, właściciel dóbr ziemskich Zabełzce
Roszkowski Gustaw Dr., profesor uniwersytetu we Lwowie
Rozwadowski Franciszek, właściciel dóbr ziemskich Dołpotów
Rudkowski Jan, urzędnik c. k. telegrafu we Lwowie
ks. Rudnicki Szczęsny, proboszcz w Golcowéj
Excel. hr. Russocki Włodzimierz, prezes Towarzystwa kredytowego ziemskiego
Rutowski Tadeusz Dr. we Lwowie

Saala Oktaw, właściciel dóbr ziemskich Wysocko
ks. Sakowski Kajetan, katecheta we Lwowie
Samolewicz Zygmunt Dr., dyrektor gimnazyum we Lwowie
ks. Sarnicki Klemens Dr., przeor OO. Bazylianów we Lwowie
hr. Schaffgotsch Herman, właściciel dóbr ziemskich Chmielów
† Schattauer Antoni Dr., lekarz we Lwowie
Schellenber August, właściciel domu bankowego we Lwowie
hr. Scipio Karol, poseł na Sejm krajowy, właściciel dóbr ziemskich Łopuszna
Sędzimir Mieczysław, urzędnik banku krajowego we Lwowie
Semilski Teobald Dr., adwokat krajowy we Lwowie
ks. Sięgalewicz Michał, kanonik kapituły obrz. gr. we Lwowie
ks. Siemiński Jan Dr. we Lwowie
Excel. hr. Siemiński-Lewicki Wilhelm z Chorostkowa
Simon Edward, poseł na Sejm krajowy, dyrektor banku kredytowego galicyjskiego we Lwowie
Skałkowski Tadeusz Dr., adwokat krajowy, poseł na Sejm krajowy, we Lwowie
Skarzewski Żuk Władysław, poseł na Sejm krajowy, właściciel dóbr ziemskich Łyczana
Skibniewski Bronisław, właściciel dóbr ziemskich Balice
Skotnicki Antoni we Lwowie
ks. Skrochowski Eustachy Dr. w Krakowie
Skrzeczyński, właściciel dóbr ziemskich Łubziny
Smiałowski Bolesław, właściciel dóbr ziemskich Stojańce
† Smidowicz Ksawery, emerytowany c. k. radca w Łańcucie
Smolka Władysław, dyrektor banku krajowego we Lwowie
Smutny Karol Dr., sekretarz we Lwowie
Sokołowski Antoni, właściciel dóbr ziemskich Zaleszany
Sokołowski Maryan Dr., profesor uniwersytetu w Krakowie
Solecki Albin, kupiec we Lwowie

ks. Solecki Leonard, proboszcz w Sądowéj Wiszni
ks. Sroczyński Leon, proboszcz w Przewrotném
hr. Stadnicki Edward, członek izby Panów, z Nawojowéj
† hr. Stadnicki Edward Adam, właściciel dóbr Nawojowéj
hr. Stadnicki Stanisław, właściciel dóbr ziemskich Krysowice
Stanecki Tomasz Dr., profesor uniwersytetu we Lwowie
ks. Stankowski Antoni, kanonik kapituły obrządku łacińskiego we Lwowie
† ks. Stojałowski Roman, proboszcz w Mościskach
ks. Stojałowski Stanisław, proboszcz w Kulikowie
* ks. Stokowski, proboszcz ze Sokołowa
Straszewicz Jan, właściciel folwarku w Radgoszczy
Stroka Kornel, technik we Lwowie
Stryjański Tadeusz, arch. z Krakowa
Supiński Józef, urzędnik Kasy Oszczędności we Lwowie
Swieżawski Antoni, agronom w Krowicy
Syroczyński Antoni, właściciel dóbr ziemskich w Kupaczyńcach
Syroczyński Leon, inżynier Wydziału krajowego
* Szałkiewicz Antoni, urzędnik c. k. telegrafu we Lwowie
ks. Szymonowicz Jan, kanonik kap. obrz. orm. we Lwowie
Szyrajew Antoni z Nowego Sącza

Targowski Bronisław, właściciel dóbr ziemskich Tokarni
Tarnawski Emil, radca magistratu we Lwowie
Excel. hr. Tarnowski Jan, Marszałek krajowy
hr. Tarnowski Stanisław, poseł na Sejm krajowy, właściciel dóbr ziemskich w Śniatynie
Tomkowicz Stan. Dr. w Krakowie
Towarzystwo politechniczne we Lwowie
Trojarski Władyslaw, właściciel dóbr ziemskich Pniów
Trzcieniecki Dr. z Tarnopola
Tschirschnitz Wincenty, dyrektor szkoły przemysłowéj we Lwowie
ks. Turzański Karol, kanonik kap. obrz. łać. we Lwowie
Tustanowski Władysław, właściciel dóbr ziemskich Knihynicze
ks. Twaróg, proboszcz w Majdanie
Tyniecki Władysław, profesor szkoly lasowéj we Lwowie
hr. Tyszkiewicz Stanisław, poseł na Sejm krajowy, prezes Rady powiatowéj w Kolbuszowéj

Urbański Mieczysław, właściciel dóbr ziemskich Haczowa

Vajhinger Adolf, c. k. notaryusz i poseł do Rady państwa, w Tarnowie
Vogel Aleksander, redaktor we Lwowie

Wang Julian, właściciel fabryki we Lwowie
ks. Wąsikiewicz Wincenty, kanonik w Starym Wiśniczu
Wasilewski Stanisław, właściciel dóbr ziemskich w Pstrągowéj
Wasilewski Tadeusz, poseł na Sejm krajowy, właściciel dóbr ziemskich w Sienkowie
Wejda Antoni, właściciel dóbr ziemskich w Niecwi
Wielogłowski Władysław, właściciel dóbr ziemskich Tęgoborze
Wikarski Leon, dzierżawca dóbr ziemskich Bełzca

Wiktor Tadeusz, poseł na Sejm krajowy, właściciel dóbr ziemskich Faliszowki
Wilczyński Albert, redaktor „Niedzieli“ we Lwowie
† Wilkoszewski Awit, właściciel dóbr ziemskich Toporzyska
† Wilkoszewski Stefan, właściciel dóbr ziemskich Raby wyżnéj
Wiśniewski Teofil, właściciel dóbr ziemskich Ostrów
Włodek Zdzisław, właściciel dóbr ziemskich Dąbrowicy
hr. Wodzicki Antoni, właściciel dóbr ziewskich Kościelec
Wojnar Józef, radca magistratu we Lwowie
Wojnarowicz Edward w Krakowie
Wojnarowski Edmund, właściciel dóbr ziemskich Zarzekowic
Wolski Franciszek sen., c. k. notaryusz we Lwowie
Wolski Franciszek jun., c. k. notaryusz w Brzeżanach
ks. Wondrzejo Franciszek, proboszcz we Lwowie
Wrotnowska Gabryela, właścicielka dóbr ziemskich Łęki
Wrotnowski Antoni, poseł na Sejm krajowy, naczelny dyrektor banku krajowego we Lwowie
Wszelaczyński Kajetan, reprezentant Towarzystwa wzajemnych ubezpieczeń w Tarnopolu
Wszelaczyński Maciej, właściciel dóbr ziemskich w Józefówce
Wybranowski Leoncyusz, właściciel dóbr ziemskich we Lwowie
Wydział Rady powiatowéj w Białéj
Wydział Rady pow. w Czortkowie
Wydział Rady pow. w Jarosławiu
Wydział Radv pow. w Łańcucie
Wydział Rady pow. we Lwowie
Wydział Rady pow. w Rzeszowie
Wydział Rady pow. w Samborze
Wydział Rady powiatowej w Stryju
Wydział Rady pow. w Tarnobrzegu
Wydział Rady pow. w Tarnopolu
Wydział Rady pow. w Tarnowie
Wysocki Stefan, właściciel realności na Zamarstynowie

Younga Władysław, właściciel dóbr ziemskich Trzcieniec

ks. Zabłocki Feliks Dr., kanonik kapituły obrządku łacińskiego we Lwowie
Zakrzewski Ignacy, c. k. porucznik huzarów w Czerniowcach
Zalański Franciszek w Jaśle
Zaleski Stanisław, student szkoły wyższéj rolniczéj w Dublanach
Zawadzki Władysław, literat we Lwowie
Zgórski Alfred Dr., dyrektor banku krajowego we Lwowie
Zgórski Dr. w Tarnopolu
Zieliński Jan, właściciel dóbr ziemskich w Sutkowie
Zielonka Ludwik we Lwowie
*Ziembicki Dr. jun., lekarz we Lwowie
Zieniewicz, aptekarz w Brzostku
Zoll Fryderyk Dr., poseł na Sejm krajowy, profesor uniwersytetu w Krakowie

Żabicki Antoni, dyrektor Towarzystwa zaliczkowego we Lwowie
Żuliński Józef Dr., profesor seminaryum nauczycielskiego we Lwowie
Żurowski Teofil, poseł na Sejm krajowy, właściciel dóbr ziemskich w Myszkowcach.